

5.6.2023

Verohallinto

Valtiovarainministeriön kannanotto vuoden 2022 tilinpäätöksestä

Valtiovarainministeriö antaa valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 66 i §:n mukaisen perustellun kannanottonsa Verohallinnon vuoden 2022 tilinpäätöksestä.

Tilinpäätöskannanoton perustana ovat viraston tilinpäätös, joka sisältää toimintakertomuksen, sekä siitä annettu valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomus.

Ministeriön yleisarvio Verohallinnon tuloksellisuudesta ja tavoitteiden saavuttamisesta on **hyvä** (asteikko: erinomainen, hyvä, tyydyttävä, välttävä, heikko). Virasto on saavuttanut tulossopimuksessa vuodelle 2022 asetetut tulostavoitteet pääosin.

Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomuksessa ei ollut virastolle huomautuksia. Vuosiyhteenvedossa esiin otetut suositukset on mainittu kannanoton kohdassa 3.

1. Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Viraston tuloksellisuus on kehittynyt viime vuosina positiiviseen suuntaan. Toimintavarmuus on pysynyt korkealla tasolla. Verohallinto on onnistunut hyvin perustehtävässään turvata verotulot yhteiskunnan toimintojen ja palvelujen rahoittamiseksi.

Vuoden 2022 tulossopimuksessa Verohallinnolle oli asetettu 29 tavoitetta ja niistä 22 toteutui ja 7 jäi toteutumatta. Lisäksi tulossopimuksessa oli asetettu tavoitteita Verohallinnon erillisyksiköille, Veronsaajien oikeudenvilvontayksikölle ja Tulorekisteriyksikölle. Veronsaajien oikeudenvilvontayksikölle oli asetettu seitsemän tavoitetta, joista neljä toteutui ja kolme jäi toteutumatta. Tulorekisteriyksikölle oli asetettu tulossopimuksessa neljä tavoitetta, joista kaikki toteutuivat.

1.1. Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Virasto saavutti tavoitteensa pääosin.

Valtiovarainministeriön hallinnonalan vaikuttavuustavoitteita tukevat tavoitteet saavutettiin.

Verotulojen tehokas kertymä turvataan edistämällä veronmaksuymönteisyyttä, antamalla ennakoivaa ohjausta ja hoitamalla verovalvonta uskottavasti: Asiakkaiden veronmaksuymönteisyydessä ja valvonnan tehokkuuden arviot olivat tavoitetta parempia ja paranivat myös edellisvuodesta.

Harmaan talouden torjuntaa tehostetaan ja verovajetta supistetaan kehittämällä verotustoimintoja, tehostamalla valvontaa ja parantamalla yhteistyötä viranomais-ten välillä: Verovelkojen kertymään liittyvä tavoite saavutettiin.

Verotuksen asiointipalvelut ovat asiakaslähtöisiä, nopeita ja edullisia: Sähköisen asioinnin tavoitteet saavutettiin.

Verohallinnon strategiasta johdetut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet olivat:

1. Verotuksen häiriötön toimeenpano
2. Verovaje pidetään pienenä
3. Veronmaksajien luottamus ja veromyönteisyys pysyvät hyvällä tasolla

1.1.1. Verotuksen häiriötön toimeenpano

Verohallinnon strategian keskeisiä tavoitteita ovat verotulojen varmistaminen ja oikeudenmukaisesti toimitettu verotus. Verohallinnon toimintavarmuus on pysynyt korkealla tasolla.

Toimintavuoden aikana verotuksen ja tilityksen aikatauluissa ei ollut poikkeamia, eikä sähköisessä asiointissa ollut suunnittelemattomia käyttökatkoja. Puhelinasiointissa vastattujen puheluiden osuutta koskeva tavoite (80 prosenttia) saavutettiin. Tilityksen ja tuloutuksen keskihajonta oli 12,7 eli jäi hieman tavoitteesta (12).

1.1.2. Verovaje pidetään pienenä

Verovalvonta

Verohallinto on kartoittanut toimintaympäristön muutosten (esimerkiksi digitalisaatio, alustatalous, kansainvälistyminen, pienyritystäjyys) vaikutuksia ja ryhtynyt toimenpiteisiin verotulojen turvaamiseksi. Verohallinnon keskitettyyn veroriskienhallintatoimintoon on sijoitettu asiakkaille tarjottavan ohjauksen ja valvonnan suunnittelu. Kevyiden, reaaliaikaisiin ja ennakolta ohjaaviin toimenpiteiden osuus on kasvanut, mutta samanaikaisesti valvonnan toimenpiteitä kohdistettiin erityisesti niille alueille, joissa veroriskit ovat verokertymän näkökulmasta suurimmat.

Verovalvonnassa on tarkoituksenmukaista jatkossakin käyttää sellaisia valvontakeinoja, joissa vaikuttavuus on kokonaisuutena suurin ja kohdistaa toimenpiteitä verokertymän kannalta riskialttiisiin kohteisiin.

Harmaan talouden torjunta oli keskeinen valvonnan painopistealue. Harmaan talouden kohteiden tarkastamiseen kohdennettiin hieman yli puolet verotarkastuksen työajasta. Kohdevalinnan hyvästä osuvuudesta kertoo toimenpiteellisten tarkastusten osuus 91 prosenttia ja rikosilmoitusharkintaan edenneiden osuus 87 prosenttia

Viranomaisyhteistyö harmaan talouden torjunnassa eri tahojen kanssa on ollut laajaa ja monipuolista ja kansallisen harmaan talouden ja talousrikollisuuden vastaisen toimenpideohjelman eri hankkeita on edistetty aktiivisesti.

Verotulot ja verojäämät

Verotulojen bruttokertymä vuonna 2022 oli 102,2 miljardia euroa. Verotulojen nettokertymä oli 81,4 miljardia euroa. Nettokertymän lisäys oli 7,7 prosenttia edellisvuoteen verrattuna.

Maksamatta olevien verojen määrä vuoden 2022 lopussa oli 3,73 miljardia euroa. Määrä pieneni hieman (1,1 prosenttia) edellisvuodesta. Tulossopimuksessa asetetut tavoitteet verojen kertymiselle oikea-aikaisesti (tavoite 92 ja toteuma 93 prosenttia) tai perintätoimilla saavutettiin. Verovelallisten uusien yritysten osuus sen sijaan oli 7,5 prosenttia eli tavoitetta (alle 5) suurempi. Asiakkaille tehdyn asennekyselyn tulosten perusteella suhtautuminen pimeään työn tekemiseen tai palvelujen ostamiseen ilman kuittia oli tavoitetta heikompi. Sen sijaan asiakkaiden arvio valvonnan tehokkuudesta (91 prosenttia) oli selvästi tavoitetta (80) parempi.

Verohallinnon tuoreimpien laskelmien mukaan arvonlisäveron verovaje oli vuonna 2021 noin 3 prosenttia arvonlisäveron lainmukaisesta kertymästä. Kansainvälisten selvitysten (IMF, Euroopan komissio) perusteella arvonlisäveron verovaje Suomessa on Euroopan alhaisimpia.

Verojäämien merkittävän määrän vuoksi on kuitenkin tarpeen, että verojäämiin vaikuttavista ilmiöistä kerätään tietoja ja verojäämien pienentämiseksi kohdistetaan tehokkaita toimenpiteitä myös ennaltaehkäisevästi.

1.1.3. Veronmaksajien luottamus ja veromyönteisyys pysyvät hyvällä tasolla

Verohallinnon tekemässä asiakkaiden asennekyselyssä mielellään veronsa maksavien asiakkaiden osuus oli 82 prosenttia (tavoite 80). Ohjaustietoja piti riittävinä 74 prosenttia (tavoite 67). Verohallintoon sanoi luottavansa 91 prosenttia (tavoite 90).

Veronmaksajien luottamuksen ja veromyönteisyyden pitäminen korkealla tasolla on ensiarvoisen tärkeää myös tulevaisuudessa.

1.2. Toiminnallinen tuloksellisuus

1.2.1. Toiminnallinen tehokkuus

Verohallinnon tuottavuudelle ja taloudellisuudelle ei ollut asetettu tavoitteita.

Seurantatiedoista käy ilmi, että Verohallinnon toiminnan tuottavuus ja taloudellisuus laskivat. Tuottavuuden hienoinen lasku (0,1 prosenttia) johtui lisääntyneestä henkilöstöresurssin käytöstä erityisesti muutosverotuksen varastojen purkamiseen. Taloudellisuus laski 5,8 prosenttia, sitä heikensi tietojärjestelmistä tehtyjen poistojen kasvu.

Verohallinnon toimintamenomomentille myönnettiin määrärahaa vuonna 2022 yhteensä 410,7 miljoonaa euroa. Vuoden 2022 menot olivat noin 427,1 miljoonaa euroa. Suurimpia menoeriä ovat henkilöstö- ja IT-menot. Siirtomäärärahakanta pieneni noin 16,4 miljoonaa euroa. Kustannusvastaavuuden mittarina käytetty Verohallinnon nettomenot suhteessa bruttoverotuloihin oli 0,42 prosenttia eli tavoite (0,6) saavutettiin.

1.2.2. Tuotokset ja laadunhallinta

Virasto saavutti tavoitteensa täysin.

Verohallinnon tarjoamien sähköisten palveluiden käyttö on edelleen lisääntynyt ja Verohallinto saavutti sähköiselle asiointille asetetut tavoitteet. Sähköisten palveluiden käyttöastetta on pystytty edelleen parantamaan jo aiemmin korkeista lukemista. Henkilöasiakkaissa sähköisen tuloveroilmoittamisen osuus oli 89 prosenttia (tavoite 85) veroilmoituksen palauttaneista, kasvua oli yksi prosenttiyksikkö edellisestä vuodesta. Sähköisten verokorttimuutosten osuus kaikista verokorttimuutoksista oli tavoitteen mukainen 77 prosenttia (edellisenä vuonna 76).

Henkilöasiakkaille heti puhelinasiointin palvelutapahtuman jälkeen tehdyssä tekstiviestikyselyssä tyytyväisten osuus oli 93 prosenttia. Asetettu tavoite (85) ylittiin reilusti. Myös yritysasiakkaiden tyytyväisten osuus (88 prosenttia) saavutti tavoitteen ja ylitti edellisvuoden tuloksen ja tavoitteen kolmella prosenttiyksikköä.

Verotuspäätösten pysyvyys hallinto-oikeudessa oli 90 prosenttia, mikä ylitti asetetun 85 prosentin tavoitteen.

1.2.3. Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen

Virasto saavutti tavoitteensa pääosin.

Verohallinnon henkilöstömäärä vuonna 2021 oli 5 126 henkilötyövuotta, mikä ylitti alun perin arvioidun 57 henkilötyövuodella. Henkilötyön kokonaismäärä kasvoi 94 henkilötyövuotta edelliseen vuoteen verrattuna.

Työtyytyväisyysindeksi (VMbaro) nousi 3,70:sta 3,77:een. Tulos oli valtion keskiarvoa parempi ja työtyytyväisyydelle asetettu tavoite 3,7 saavutettiin. Myös johdajaindeksissä, yhdenvertaisuuden kokemisessa ja työnantajakuvassa tavoitteet saavutettiin ja tulokset paranivat edellisvuodesta.

Sairauspoissaolot olivat 11 työpäivää henkilötyövuotta kohti. Ne kasvoivat edellisvuoden 8,3:sta, ja asetetusta tavoitteesta (8,5) jäätiin. Sairauspoissaolojen määrä on kasvanut yleisesti: koko valtion keskiarvo nousi 7,3:sta 9,7:ään työpäivään henkilötyövuotta kohti muun muassa laajamittaisen etätyöskentelyn purkautumisen, koronaviruksen levinneisyyden sekä influenssakauden takia.

2. Käytettyjen tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulosvastuun kannalta sekä ministeriön kanta kehittämistarpeista

Tulossopimuksen toteutumista on seurattu valtiovarainministeriön ja Verohallinnon välisissä neuvotteluissa puolivuositain. Lisäksi tulossopimukseen liittyviä asioita on käsitelty vero-osaston ja Verohallinnon johdon säännöllisissä tapaamisissa. Yhteistyö ministeriön ja viraston välillä on ollut avointa, molemminpuoliseen luottamukseen perustuvaa ja sujuvaa.

Valtiovarainministeriö katsoo, että raportoinnin perusteet ovat olleet ohjauksen ja tulosvastuun kannalta asianmukaiset. Tulossopimuksen tavoitteiden toteutumisesta on raportoitu kattavasti. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan Verohallinnon tulisi harkita jatkossa tulossopimukseen kirjattujen hankkeiden etenemisestä raportointia myös tilinpäätöksessä.

Tulossopimuksen tavoitemittaristoa on kehitetty vuodelle 2023 ja kehitystyö jatkuu edelleen. Tulossopimuksen kehittämisessä tulee pyrkiä sellaisten mittareiden löytämiseen, jotka parhaalla mahdollisella tavalla kuvaisivat Verohallinnon tuloksellisuuden kehitystä. Kehitystyössä on hyvä arvioida yksittäisten mittareiden painoarvoa tulostavoitteiden kokonaisuuden näkökulmasta ja mahdollisuuksien mukaan luoda mittareita, jotka kuvaisivat laajemmin tavoitteiden toteutumista.

3. Toimenpiteet, joihin viraston on tarpeen ryhtyä tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Verotulojen turvaamiseksi muuttuvassa toimintaympäristössä on jatkossakin tärkeää panostaa digitalouden ilmiöiden valvonnan kehittämiseen. Aktiivisen kehittämistöteen rinnalla Verohallinnon on tärkeää huolehtia perustehtävien laadun säilymisestä sekä kehittämistoiminnan hyötyjen kohdistamisesta näihin tehtäviin. Samaan aikaan on keskeistä huolehtia henkilöstön riittävän laaja-alaisesta ja myös syvällisestä verotuksen osaamisesta. Lähivuosien haasteena on varmistaa osaavan työvoiman saatavuus tehtävien painottuessa entistä enemmän vaativaan asiantuntijatyöhön. Valtiovarainministeriö toteaa, että Verohallinnon tekemät

panostukset asiantuntijaosaamisen vahvistamiseen vastaavat edellä mainittuihin haasteisiin. Lisäksi tulee kiinnittää huomiota verojäämien määrän kehitykseen.

Verohallinto on ollut edelläkävijä julkisella sektorilla digitalisaatiokehityksen huomioon ottamisessa ja hyödyntämisessä toiminnassaan. Sähköisten palveluiden, kuten ilmoittamisrajapintojen, kehittäminen helpottaa asiakkaiden sekä Verohallinnon toimintaa ja on omiaan parantamaan myös tuloksellisuutta.

Sähköisten asiointikanavien edelleen kehittämisen ohella on tärkeää varmistaa myös muiden asiointikanavien riittävä tarjonta niille asiakasryhmille, jotka eivät voi helposti käyttää sähköisiä palveluja. Toimintoja ja menettelyjä kehitettäessä on otettava huomioon aikaisemmista uudistuksista saadut kokemukset eri sidosryhmien valmiuksista ryhtyä muutoksiin.

Automaattisen päätöksenteon säädöspohjan selkeytyminen parantaa myös Verohallinnon mahdollisuuksia parantaa toimintansa tuottavuutta laajentamalla automaatiota uusiin toimintoihin uuden lainsäädännön mahdollistamissa rajoissa.

Verohallinto on onnistunut lyhentämään oikaisuvaatimusten käsittelyaikoja. Myös uusien oikaisuvaatimusten määrä laski edellisvuodesta. Valtiovarainministeriö pitää tärkeänä, että oikaisuvaatimusten käsittelyaikoja pystytään edelleen lyhentämään. Pitkät käsittelyajat ovat ongelmallisia verovelvollisten oikeusturvan kannalta. Oikaisuvaatimusten syistä on myös tärkeää tehdä syvällistä analyysiä. Oikaisuvaatimusten määrää hillitsemällä estetään tehokkaasti ennakolta myös käsittelyaikojen venymistä.

Suomen turvallisuusympäristön muuttumisen johdosta on myös tärkeää, että Verohallinto kiinnittää myös jatkossa riittävästi huomiota varautumistoimien suunnitteluun. Toiminnan suunnittelussa on myös tärkeää huolehtia, että mahdollisissa häiriötilanteissa Verohallinnolla on riittävä kyvykkyys suoriutua sille säädetyistä tehtävistä mahdollisimman hyvin.

VTV:n tilintarkastuskertomuksessa ei ollut huomautuksia. Vuosiyhteenvedossa on kaksi suositusta sisäiseen valvontaan (sopimusrekisterin tarkistaminen ja henkilötunnusten myöntämisprosessi).

4. Valtiovarainministeriön toimenpiteet tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Verohallinto on verojen kerääjänä keskeisin toimija julkisen talouden rahoittamisessa. Julkisen talouden tulevien vuosien haasteista huolimatta jatkossakin verojen vaikuttavalle keräämiselle tulee varmistaa riittävät voimavarat. Ministeriö kiinnittää huomiota siihen, että Verohallinnolle asetetut vaikuttavuustavoitteet eivät vaarannu. Tämän tulee näkyä muun muassa Verohallinnolle määrättävissä uusissa tehtävissä ja niistä aiheutuvien lisäkustannusten huomioimisessa Verohallinnon määrärahoissa sekä kehittämistoimista saatavien hyötyjen kohdentamisessa riittävästi verotulot turvaavaan toimintaan.

Valtiovarainministeriö pitää Verohallinnon tehokkaan tietojensaannin turvaamista myös tulevaisuudessa keskeisenä tavoitteena. Verohallinnon laajat tietojensaanti-oikeudet edistävät oikeudenmukaista verotuksen toimittamista. Valtiovarainministeriö pitää esimerkiksi tärkeänä, että tietosuojasääntelyn tulkinnoista aiheutuneista haasteista huolimatta Verohallinnon on mahdollista jatkossakin hyödyntää rahalaitoksilla olevia tietoja uskottavan verovalvonnan ylläpitämiseksi.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on muuttanut turvallisuustilannetta myös Suomessa, jolloin myös varautumisen merkitys korostuu. Valtiovarainministeriö painostaa omalta osaltaan yhteistyön sujuvuuteen Verohallinnon kanssa myös varautumisasioissa.

Valtiovarainministeri

Annika Saarikko

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Tiedoksi

Valtiovarainministeriö, vero-osasto
Valtiokonttori, tutkiahallintoa.fi
Valtiontalouden tarkastusvirasto